

LUND UNIVERSITY

Samarbetskommittén för socionomutbildning 25 år. En kortfattad historik 1977-2002

Edebalk, Per Gunnar

2003

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Edebalk, P. G. (2003). *Samarbetskommittén för socionomutbildning 25 år. En kortfattad historik 1977-2002.* (Meddelanden från Socialhögskolan; Vol. 2003, Nr 1), (Research Reports in Social Work; Vol. 2003, Nr 1). Socialhögskolan, Lunds universitet. http://www.soch.lu.se/images/Socialhogskolan/2003_1.pdf

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Meddelanden från Socialhögskolan 2003:1

Samarbetskommittén för socionomutbildning 25 år

En kortfattad historik 1977-2002

Per Gunnar Edebalk

 Socialhögskolan

Förord

Samarbetskommittén för socionomutbildning tillkom 1977. I samband med att kommittén uppnådde 25-årsgränsen ombads undertecknad att skriva en kortare historik. Samarbetskommittén har under större delen av sin verksamhet varit ganska så löst organiserad. Först på senare år fick kommittén stadgar och de protokoll eller minnesanteckningar som förts vid sammanträden har varit av skiftande kvalitet. De handlingar jag haft tillgång täcker i och för sig hela perioden. Eftersom de skriftliga handlingarna i vissa fall är ofullständiga har jag inhämtat kompletterande uppgifter och tolkningar från några personer som under många år tagit del i Samarbetskommitténs arbete. Dessa är förre studierektorn i Lund Inger Farm, förre prefekten i Göteborg Lisbeth Johnsson samt studierektorn i Örebro och dessutom kommitténs nuvarande ordförande Gunnel Drugge. Till dessa framförs härmed ett varmt tack.

Lund i mars 2003

Per Gunnar Edebalk

Innehållsförteckning

Tillkomsten	2
Perioden 1977-82 - Nya strukturella förutsättningar	4
Perioden 1983-90 - Nedskärningar och översyn	8
Perioden 1991-94 - Frihetsreformen	13
Perioden 1995-2000 - Besparingar och utvärdering	16
Åren 2001-2002 - Nya tider	19
Avslutande reflexioner	21
Samarbetskommitténs sammanträden 1977-2002	23
Summary	24
The Swedish Association of Schools of Social Work 1977 - 2002	

Tillkomsten

Samarbetskommittén för socionomutbildning är en produkt av den högskolereform, som trädde i kraft den 1 juli 1977. För att förstå betydelsen av denna genomgripande reform skall det kortfattat rekapituleras hur socionomutbildningen var organiserad före reformens ikraftträdande. Det fanns då inom det statliga systemet sex självständiga socialhögskolor. Dessa hade en social linje och en förvaltningslinje; båda omfattade sju terminer varav två terminer utgjorde handledd studiepraktik. Verksamheten var starkt centralstyrd och utbildningarna på de sex orterna var, åtminstone formellt sett, identiska. En viss given kurs hade ett fastställt timantal, med viss automatik skedde tilldelningen av lärartjänster, hur budgetmedel fick användas var strikt reglerat osv. Huvuddelen av utbildningen på båda linjerna utgjordes av traditionella akademiska ämneskurser. På sociala linjen skedde den mera yrkesinriktade delen av teoriundervisningen inom en kortare kurs i praktisk förvaltningskunskap och inom ämnet social metodik.

Högskolereformen 1977 innebar bl.a. att de existerande socialhögskolorna skulle gå samman med den lokala statliga högskola som fanns på orten. För socialhögskolorna i Stockholm, Göteborg och Lund innebar detta ingen större organisatorisk förändring, även om den administrativa överbyggnaden blev mer komplicerad. De tre skolorna förblev till att börja med praktiskt taget intakta och blev universitetsinstitutioner. I Umeå, Örebro och Östersund slogs socialhögskolornas organisation sönder. I Örebro gick det längst. Där delades socialhögskolan upp på tio ämnesinstitutioner.

En vägledande princip för reformen var forskningsanknytningen. Varje utbildningslinje skulle kopplas till forskning och som en effekt av denna princip tillkom det nya ämnet socialt arbete. Beslutet hade föregåtts av en utredning av den s.k. SLU-gruppen (Sociala Linjens Utbildning). Genom att sociala linjen på detta sätt fick ett eget huvudämne kom sociala linjen och förvaltningslinjen att alltmer skilja sig åt. Strax efter högskolereformen tillsatte dåvarande UHÄ (Universitets- och högskoleämbetet) en utredning (den s.k. AU-gruppen) som skulle se över bl.a. förvaltningslinjens framtida ställning.

Ännu en viktig effekt av 1977-års högskolereform var att beslut om resursanvändning och om utbildningens innehåll decentraliserades. Utbildningen skulle i och för sig följa en relativt detaljerad central utbildningsplan, som hade fastställts av UHÄ. De lokala styrelserna för linjerna, de kallades linjenämnder, hade emellertid frihet att inom den centrala planens ramar bestämma om utbildningens innehåll. Den

detaljerade budgetstyrningen upphörde och det gavs en förhållandevis stor frihet att lokalt disponera tilldelade budgetmedel.

Styrelserna och rektorerna på de tidigare självständiga socialhögskolorna hade alltså haft liten frihet att själva bestämma utbildningens innehåll och inriktning. Rektorerna höll ett par gånger om året en rektorskonferens, den sista i Lund på sensvåren 1977. Av de närvarande rektorerna skulle endast en bli prefekt i den kommande organisationen nämligen Nils Pårud från Umeå. Den dåvarande prorektorn och blivande prefekten i Lund Per Gunnar Edebalk samtalade under mötet med Pårud om en framtida organisationsform. Med de nya förutsättningarna blev det ju angeläget med ett fördjupat samarbete mellan utbildningssorterna. Det bestämdes att Pårud skulle kalla till en konferens i början av höstterminen och planeringen av denna finansierades under ett nytt möte under nordiska socialhögskolekonferensen i Stavanger i augusti 1977.

Vilka skulle bjudas till den första konferensen? Det skulle i princip vara en prefektkonferens men de enda som var självskrivna var prefekterna för de tre fortfarande intakta socialhögskolorna, alltså de i Stockholm, Göteborg och Lund. Om det inte fanns prefekt fick den lokala högskolan utse en motsvarande befattningshavare. Det kunde bli en linjenämndsordförande eller en studieadministratör. Eftersom det fortfarande fanns två socionomlinjer, förvaltningslinjen och sociala linjen, så skulle varje ort få sända åtminstone två representanter. Den första konferensen hölls 1977-09-30- -10-01 på färjan till och i Mariehamn på Åland. Samarbetskommittén bildades och Nils Pårud blev förste ordförande. Närvarande vid denna första sammankomst var, utöver Pårud och Edebalk, Göte Appelberg och Irene Lindström från Stockholm (prefekten Gunnar Hellström hade förhinder), Gunilla Andersson och Rune Jungen från Göteborg, Karin Wallin och Alf Bergroth från Östersund samt Sven-Ola Lindeberg, Sören Jacobsson och Uno Simm från Örebro.

Under den första sammankomsten ägnades mycket tid åt information om vad som skett och vad som var på gång på de olika orterna. Sådan information har sedan dess varit en viktig punkt på Samarbetskommitténs dagordning vid varje möte.

Perioden 1977-82 - Nya strukturella förutsättningar

Den första femårsperioden i Samarbetskommitténs historia präglades av att det fortfarande fanns två socionomlinjer och att man på de olika utbildningsorterna skulle knäsetta nya lokala utbildningsplaner. Därtill skulle ett helt nytt ämne, socialt arbete, skapas och utvecklas. Nils Pårud avgick som prefekt vid institutionen för socialt arbete i Umeå inom ett halvår och avgick därmed också som ordförande för Samarbetskommittén. Han efterträddes som prefekt av Leif Holmström och som ordförande i Samarbetskommittén av Sven-Ola Lindeberg. Sven-Ola var då prorektor vid högskolan i Örebro och hade tidigare varit rektor för Socialhögskolan i Örebro.

Den första viktiga frågan som Samarbetskommittén hade att tampas med gällde att söka uppnå någon form av *enhetlighet* mellan utbildningssorterna. Redan vid den första sammankomsten beslutades att en skrivelse skulle sändas till UHÄ. Det konstaterades i skrivelsen att de dåvarande socialhögskolorna fick påtagligt olika organisatoriska lösningar i samband med genomförandet av högskolereformen. Därför finns det farhågor, hette det, att det blir en bristande likvärdighet och skiftande kvalitet i utbildningen. I skrivelsen framhölls vidare att en decentraliserad beslutsprocess är önskvärd. En decentraliserad beslutsprocess kan emellertid medföra både önskvärda och icke önskvärda lokala variationer för socionomutbildningen. Likvärdigheten i utbildningen riskerar gå förlorad. Kommittén framhöll därför vikten av att det gemensamma utvecklingsarbetet samordnades och att UHÄ borde medverka i detta.

En annan fråga vid den första sammankomsten gällde studierektorernas arbetssituation. Studierektorer (benämningarna varierade) hade tidigare inte funnits inom socionomutbildningen. Samarbetskommittén antog ett formellt uttalande i studierektorsfrågan. Där hette det bl.a. att studierektorerna inom socionomutbildningen arbetade under andra förutsättningar än motsvarande befattningshavare vid andra utbildningslinjer. Ämnenas mångfald inom linjerna och ämnesföreträdarnas olika akademiska bakgrund ställde stora krav på pedagogisk ledning och samordning. Härtill kom ansvaret för yrkesinriktningen, fältanknytningen och forskningsanknytningen. Utlåtandet utmynnade i att den som innehade studierektorsfunktionen (vad den än kallades) borde ha uppdragstillägg och nedsättning av undervisningsskyldigheten med minst 100 universitetslektorstimmar.

Önskemålet om enhetlighet gällde inte minst den handledda studiepraktiken. Här antogs vid den andra sammankomsten i Örebro senare på

hösten 1977 en rekommendation om hur socionomutbildningarna skulle tolka praktikbestämmelserna i den nya centrala utbildningsplanen. Rekommendationen innebar att samtliga studerande skulle fullgöra två handledda praktikperioder. Undantagna var de studerande som före antagningen till utbildningen ”i sammanlagt minst 15 månader arbetat inom yrkesområde där socionomer kan vara verksamma”. Dessa studenter skulle tilldelas endast en praktikperiod. Denna, som man kan tycka, kvalitetshöjande rekommendation kom dock att urholkas till följd av överklaganden. Det blev så att det i stort sett räckte att studenterna inte varit verksamma i en ”isolerad miljö” för att de skulle befrias från en praktikperiod.

Frågan om enhetlighet kom också upp på dagordningen vid Samarbetskommitténs tredje sammanträde i Åre i mars 1978. En stor del av tiden ägnades åt en inventering av olika regler som behöver samordnas för lika handläggning. Det var inte mindre än tolv olika regler som diskuterades som exempelvis överskrivning av akademiska betyg, överflyttning mellan linjerna inom en och samma högskola och överflyttningar mellan olika högskolor.

Uttryckta behov av enhetlighet visade sig också avseende inriktning av lärartjänster i socialt arbete (det var här svårt att få fram en enhetlig policy), utformning av utbildningsbevis och bedömning av utländska socionomexamina. Beträffande värderingen av utländska examina sändes 1979 en skrivelse till UHÄ, som dock i en svarsskrivelse meddelade att verket inte hade personliga resurser eller kompetens att lösa sådana frågor. Beslut om tillgodoräknande av annan utbildning måste tas på lokal nivå menade UHÄ.

Vid mötet i Åre fattade Samarbetskommittén ett beslut som sedan blev vägledande nämligen att studenter som önskar byta studieort måste ansöka om överflyttning senast den 15 april respektive den 15 oktober.

Under de första åren ägnades en hel del mötestid åt *praktikfrågor*. Utöver frågor om dispensering från all praktik, praktikexamination, ersättningar för resor i samband med praktiken och tillgodoräknande av yrkeserfarenhet som praktik så fanns det en hel del bekymmer med praktikcentra. Vid ett praktikcentrum handleddes en grupp om mellan sex och tio studenter av en särskilt avdelad befattningshavare och till huvudmannen, vanligtvis en kommun, utgick ett statsbidrag. Totalt hade socionomutbildningen vid den här tiden tillgång till 25 praktikcentra. Från olika utbildningsorter rapporterades nu om svårigheter att bibehålla och anskaffa praktikcentra. Problemet hade sin grund i en negativ inställning från kommunerna till följd av det låga statsbidraget, som inte hade höjts sedan 1971. Samarbetskommittén ingick i september 1978

med en skrivelse till utbildningsdepartementet med en anhållan att statsbidraget skulle återställas till 1971 års reella nivå. Kommittén fick ett gott stöd av UHÄ som i en remiss till regeringen fann det ”synnerligen angeläget att frågan om ersättning till praktikcentra löses på det sätt samarbetskommittén föreslagit”. Någon framgång nåddes emellertid inte och praktikcentra kom sedermera successivt att avvecklas runt om i landet.

Under senare delen av 1970-talet hade det tillsatts en inom högskolevärlden mycket uppmärksammas *läkartjänstutredning*. En del av de tankar som fördes fram av utredningen kom att förverkligas först 20 år senare. Samarbetskommittén bjöd i augusti 1978 in utredningens sekreterare, Bjarne Kirsebom, för att informera. De föreslagna tjänsterna skulle vara forskarprofessor, undervisningsprofessor, universitetslektor och övriga lärare. Arbetstidsreglering skulle införas enligt följande principer: arbetstid till högskolans förfogande, förtroendearbetstid och fortbildning samt semester.

Den nya *forskningen i socialt arbete* uppmärksammades givetvis också, för första gången i maj månad 1979. T.f. professor Barbro Lennéer-Axelsson från Göteborg inledde diskussionen med en redogörelse för erfarenheterna från Göteborgsskolan. Studieplanen för forskarutbildningen diskuterades och Samarbetskommittén enades om att det var av stor vikt att de olika socionomutbildningarna utvecklade en gemensam syn avseende innehåll och uppbyggnad av ämnet socialt arbete. Framför allt betonades tillämpningsinriktningen och tvärvetenskapligheten. Vid ett sammanträde två år senare diskuterade kommittén ingående behörighetskraven till forskarutbildningen och enades om att studerande enligt 1977-års studieordning skulle ha avlagt 70 poäng i socialt arbete (varav forskningsförberedande moment om minst 20 poäng). Studerande enligt tidigare studieordningar skulle, utöver socio-nomexamen, ha genomgått en forskningsförberedande kurs om 20 poäng.

Efter ett par år blev en UHÄ-utvärdering av den nya sociala linjen aktuell genom det s.k. SLUT-projektet (Sociala linjens utvärdering) som sedan 1980 leddes av Kerstin Lindholm, Stockholm. Samarbetskommittén var varken initiativtagare eller delaktig i denna utvärdering utan projektledaren kallade till informella träffar med sociala linjens studierektorer (motsvarande). Denna ordning var sannolikt betingad av att kommittén också innefattade företrädare för förvaltningslinjen. Samarbetskommittén beslutade i november 1981 att, utöver överläggningar i linjegendomsamma frågor, också ha linjespecifika möten. Två vice ordförande utsågs följaktligen nämligen Lisbeth Johnsson, Göteborg (sociala linjen) och Lars-Inge Ström, Östersund (förvaltningslinjen). Detta inne-

bar bl.a. att fördjupade diskussioner kunde ske om ämnet socialt arbete, där professorerna Hans Berglind, Bengt Börjeson och Harald Swedner deltog. Här sökte man besvara frågor som: Undervisar vi i socialt arbete eller i våra traditionella discipliner? Vilken ämnesbeteckning skall lärartjänsterna ha på sociala linjen? Sedan den sista frågan diskuterats uppdrogs åt Hans Berglind att skriva ett förslag till policyutlåtande i lärartjänstfrågan. I Berglinds skrivelse, som också hade Swedner som undertecknare, föreslås att ledigblivna universitetslektorat omvandlas till universitetslektorat i socialt arbete, att universitetslektorat vars innehavare bedöms vara kompetenta även i socialt arbete omvandlas till universitetslektorat i socialt arbete samt att ledigblivna lektorat i social metodik (motsvarar adjunktsanställning i nuvarande system) omvandlas till universitetslektorat i socialt arbete. Vidare anfördes att man borde undvika att tjänsterna inriktades mot gängse akademiska discipliner (t.ex. socialt arbete med inriktning mot sociologi) som tanken hade varit inför 1977-års reform. Skrivelsen gick ut på remiss till de olika socionomutbildningarna och vissa divergerande uppfattningar framkom bl.a. att universitetslektorat i andra ämnen skulle kunna få förekomma och att lektorat i social metodik borde finnas kvar så att lärare kunde rekryteras från "fältet". Det fanns här, menade exempelvis Göteborgsskolan, en risk att den praktiska anknytningen annars försvinner från socionomutbildningen. Samarbetskommitténs slutsats blev att man borde anpassa benämningarna av "socialt arbete" till de lokala förutsättningarna.

SLUT-projektet kom upp till behandling i oktober 1982 då den kontroversielle utredaren Kjell Askeland informerade om hur han ville avsluta projektet med en sedan tidigare planerad etapp om socionomutbildningens pedagogik. UHÄ hade då dragit sig ur projektet. Kommitténs ledamöter uttryckte skilda uppfattningar om Askelands "kvalifikationsanalys" och vid nästföljande sammankomst konstaterades att kommittén inte kunde ta ett enhetligt beslut om att stödja att UHÄ beviljade medel till Askelands projekt. Därmed försvann SLUT-projektet för gott från Samarbetskommitténs dagordning. I stället började kommittén själv att planera ett initiativ i översynsfrågan.

Fortbildningsfrågan har varit aktuell sedan 1979. Före 1977-års högskolereform fanns påbyggnadslinjer i socialt behandlingsarbete i Stockholm och Lund. Med den nya frihet, som reformen skapat, började s.k. enstaka kurser utvecklas på samtliga högskoleorter. Medelstilldelningen till sådana kurser var förhållandevis låg och den stora efterfrågan på fortbildning i socialt behandlingsarbete ledde till att Samarbetskommittén 1979 enades om att som en gemensam policy söka inrätta påbyggnadslinjer.

Förvaltningslinjen var uppe till behandling vid varje sammankomst. Detta var ganska så naturligt eftersom linjen och dess forskningsanknytning höll på att utredas. Utan att gå in på detaljer så kan det konstateras att Samarbetskommittén bidrog till ett gemensamt ställningstagande till de utredningsförslag som presenterades. Vid olika sammankomster var också företrädare för utredningen, den s.k. AU-gruppen, inbjudna till mötena. Det sista mötet där förvaltningslinjen var representerad ägde rum i Umeå i oktober 1982.

Perioden 1983-90 - Nedskärningar och översyn

Sedan förvaltningslinjen definitivt lämnat Samarbetskommittén kom intresset att koncentreras på grundutbildning och fortbildning i socialt arbete. Sven-Ola Lindberg avtackades som ordförande i november 1983. Hädanefter skulle, enligt intentionerna, ordförandeskapet vara tvåårigt och alternera mellan utbildningsorterna. Per Gunnar Edebalk (prefekt i Lund) var ordförande 1984-85, Lisbeth Johnsson (ny prefekt i Göteborg) 1986-88 samt Haluk Soydan (prefekt i Örebro) 1989-90. Stockholms-prefekten Björn von Sydow utsågs till ordförande hösten 1987, men kom strax därefter att lämna prefektskapet för uppdrag i regeringskansliet, varför Lisbeth förblev ordförande ännu ett år. Som prefekt efterträddes Björn av Thomas Lindstein. Sköndal, representerat av Bengt Sivberg, deltog för första gången i Samarbetskommittén i november 1984.

Den utan tvekan viktigaste frågan under perioden gällde en *översyn av sociala linjen*. Sedan 1977 hade sociala linjen utvecklats i olika riktningar på de olika orterna och vissa justeringar hade gjorts i den centrala utbildningsplanen år 1983. I april 1983 hade Samarbetskommittén fått vissa uppgifter om att UHÄ planerade en översyn av den sociala linjen. Samarbetskommittén diskuterade med anledning härav ett initiativ för att påverka dels direktiven till översynsutredningen dels översynsgruppens sammansättning. Rune Jungen och Lisbeth Johnsson, prefekt respektive studierektor i Göteborg, fick i uppdrag att utarbeta ett förslag till novembersammanträdet. Vid detta möte menade Samarbetskommittén att en samordnad översyn borde göras av en rad olika skäl:

1. Med tanke på relationerna till närliggande utbildningar, särskilt då den nyinrättade sociala omsorgslinjen, fanns ingen framtid i lokala översyner
2. En av Samarbetskommittén initierad översyn skulle kunna förekomma negativa besparingsyttringar från UHÄs sida. Särskilt oroade man sig för praktikens ställning.

3. Det behövdes samordning för att inte lyckade försöksverksamheter skulle "rinna ut i sanden".

De föreslagna riktlinjerna för översynen innehöll bl.a. att utbildningstidens längd skulle utredas liksom sambandet mellan grundutbildning och en fördjupad påbyggnadsutbildning på 1-2 år. Den sociala linjens koppling till omsorgslinjen ingick också samt en önskvärd förstärkning av praktiken. Behörighetsvillkoren borde också ses över närmast med tanke på införandet av ett arbetslivsvillkor. Vid novembermötet var tre representanter från UHÄ närvarande och de förklarade sig beredda att medverka till en översyn. Samarbetskommittén beslutade därför att ingå med en formell skrivelse till UHÄ. I skrivelsen framhölls bl.a. att Samarbetskommittén gärna ville medverka om och när en arbetsgrupp skulle tillsättas.

Översynsfrågan kom, som det brukar heta, att dragas i "långbänk" och Samarbetskommittén valde då strategin att koncentrera sig på fortbildningsbehoven. Strategin kan närmast förstås mot bakgrund av att det då ansågs råda ett överskott på socionomer och att nedskärningar av antalet utbildningsplatser hade aviserats (enligt SSR var arbetslösheten bland nyutexaminerade socionomer 10%). Fortbildningsbehoven hade, hette det vintern 1984/85 i skrivelser till UHÄ och riksdagens utbildningsutskott, accentuerats i och med tillkomsten av den nya socialtjänstlagen 1982. En stor del av fortbildningsbehoven var till sin karaktär permanenta och generella och fortbildningen borde därför bedrivas som en påbyggnadslinje med en central utbildningsplan. Utbildningen skulle vara längre än de dåvarande 20- poängsutbildningarna i Stockholm och Lund. I Göteborg hade vid den tiden en lokal påbyggnadslinje om 60 poäng inrättats.

Senare kontakter med UHÄ visade att man planerade att finansiera en ny påbyggnadslinje i socialt arbete om 60 poäng genom att reducera antalet grundutbildningsplatser med totalt 150. Dimensioneringen för påbyggnadsutbildningen skulle bli 30 platser per utbildningsort och den föreslagna utbildningslinjen skulle ha två valfria inriktningar: psykosocialt arbete samt allmänt och strukturellt arbete. Förslaget ingick i UHÄs anslagsframställning 1986, men det blev stopp på departementet. Utbildningsministern var inte beredd att ta ställning till en ny påbyggnadslinje innan frågan om den sociala linjens innehåll och dimensionering löstes. Han var heller inte beredd att föreslå en så omfattande minskning av den sociala linjen som UHÄ föreslagit. I stället föreslogs att den existerande påbyggnadslinjen förlängdes till 30 poäng. Påbyggnadslinjen skulle därmed ge behörighet för tillträde till psykotera-

piutbildningen. Denna fråga hade diskuterats länge i socionomkretsar, men hade vid den tidpunkten inte varit högprioriterad för Samarbetskommittén. De riksdagsmotioner, som senare stödde förslaget att inrätta en påbyggnadsutbildning om 60 poäng vann inte bifall hos utbildningsutskottet.

Psykoterapianknytningen aktualiserades efter det att UHÄ lämnat ett förslag till ny utbildningsplan för psykoterapiutbildning inom högskola (UHÄ-rapport 1985:14). Tillträdesvillkoret för socionomer innebar att genomgången social linje skulle kompletteras med en fortbildningskurs med inriktning mot psykoterapi plus egenterapi. Enligt Samarbetskommittén var det angeläget att den senare beslutna påbyggnadslinjen på 30 poäng även framöver var knuten till sociala problem och sociala behandlingsinsatser. Någon förskjutning mot psykoterapiutbildning skulle alltså inte få äga rum, utan i den nya linjen skulle en 10-poängskurs i psykoterapeutiska teorier kunna ges.

Ansträngningarna att få en översyn av social linjen kom nu att accentueras. Överläggningar mellan UHÄ (representerat av sedermera rektorn på Sköndal Helena Streijffert) och Samarbetskommittén ägde rum i november 1986. Dessa ledde till att Lisbeth Johnsson fick i uppdrag att sammanfatta synpunkter och förslag som framkommit dels från skolorna dels från en konferens som UHÄ inbjudit till i april 1985.

Lisbeth Johnssons promemoria omfattar inte mindre än 20 sidor och den sammanfattar på ett utmärkt sätt de problemområden som då upplevdes inom socionomutbildningen. En rad slutsatser förs fram. Utbildningen måste tillgodose både djup och bredd. Den bör därför förlängas med en termin och en av de två praktikterminerna bör ges större teoretisk förankring. Utbildningen bör vidare utformas så att minst 60-poängsnivån inom ämnet socialt arbete nås och därmed behörighet för tillträde till forskarutbildning i socialt arbete. För att tillgodose socionomutbildningens behov av färdighetsträning måste per capita-tilldelningen öka. Därmed skulle ökad undervisningstäthet möjliggöras liksom mer tid åt undervisningsformer som smågruppsundervisning, seminarieövningar mm. En annan fråga, som diskuterades mycket vid den här tiden, gällde studenternas "mognad". Lisbeth föreslår att det i föreskrifter om behörighet bör övervägas om krav på arbetslivserfarenhet motsvarande minst 12 månaders heltidstjänstgöring skall införas.

UHÄ hade i december 1986 tillsatt en arbetsgrupp med uppdrag att biträda UHÄ i en översyn av sociala linjen. Under arbetets gång visade det sig att översynen krävde en större utredningsinsats. Bl.a. behövdes en mer ingående arbetsfältsbeskrivning och framtidsbedömning av arbetsmarknadens krav på socionomer liksom en mer ingående belysning av

utbildningen på sociala linjen. Det var här angeläget att ta tillvara den samlade erfarenhet som fanns på utbildningsorterna. I juni 1987 gavs Björn von Sydow uppdraget att göra en utredning och översyn av sociala linjen. Björns idéer diskuterades vid sammanträde med Samarbetskommittén och hans betänkande publicerades i början av år 1988 (UHÄ rapport 1988:1). Det kanske viktigaste, och väl motiverade, förslaget i betänkandet var att per capitakostnaden omedelbart måste höjas. Den avgörande bristen i socionomutbildningen var, enligt betänkandet, att de lärarledda inslagen i utbildningen inte räcker till för att förbereda studenterna för verklighetens sociala arbete. Den minskade resurstilldelningen under 1980-talet var en fråga som Samarbetskommittén uppmärksammat under många år och i kommitténs remissyttrande över Björns betänkande var det resursförstärkningen som prioriterades högst. UHÄ kom senare i sin anslagsframställning för 1988 att föra fram detta förslag. Detta var givetvis glädjande för kommitténs ledamöter men glädjen grusades av att resursökningen i realiteten blev mager, och för några institutioner åts den upp av höjda centrala uttaxeringar.

I Björns rapport förslogs också att en påbyggnadslinje om 40 poäng skulle tillskapas. UHÄ ställde sig positiv här till men menade att någon central utbildningsplan inte skulle fastställas. Orsaken var främst att utbildningen inte skulle ge någon särskild behörighet eller legitimation. Samarbetskommittén ansåg emellertid att en central plan skulle finnas eftersom påbyggnadslinjen var att anse som en specialistutbildning. De av UHÄ föreslagna resurserna för den föreslagna linjen ansågs dessutom katastrofalt låga. Påbyggnadslinjen blev en "flopp".

Senare, i november 1990, fastställde UHÄ äntligen en ny central utbildningsplan för sociala linjen. Strax efter fastställandet av den centrala planen ingick Samarbetskommittén med en skrivelse till utbildningsdepartementet, i vilken det hemställdes att social linjen skulle benämnas "socionomlinjen". Detta vore, skriver man, helt i linje med benämningar som ekonomlinjen och psykologlinjen och skulle heller inte innebära en förväxling med gymnasiala utbildningar inom det sociala området. Någon positiv reaktion kom inte på skrivelsen; något år senare stod det klart att hela linjesystemet skulle slopas.

De stora frågorna under 1980-talet gällde således bättre resurser till sociala linjen, behovet av en översyn (bl.a. för att få motiv till en resursförstärkning) samt påbyggnadsutbildning. Samarbetskommittén agerade aktivt och kraftfullt och representanter för utbildningsdepartementet och UHÄ var närvarande vid flera sammanträden. Skrivelser och upplysningar hörde också till bilden. Då det gällde resurserna till sociala linjen var nog huvudproblemet att UHÄ inte hade som policy att förstärka

enskilda linjer utan snarare sektorer. Det blev då en uppgift för den lokala högskolan att satsa på enstaka linjer. Frågan om en bättre resurstilldelning fick sin lösning först då "prislapparna" kom i början på 1990-talet.

Praktikfrågor behandlades ofta på Samarbetskommitténs möten under 1980-talet. Till sammanträdet i april 1983 hade också konsulenter, den tidens benämning på praktikansvariga lärare, bjudits in och ett stort utrymme ägnades åt praktikens speciella problem. Det gällde handledararvodet, integrationsmoment under praktiken, reglerna för tillgodoräkande av praktik och examinationsförfarandet. Även i senare sammanhang var konsulenter inbjudna. Bl.a. inkom sedermera studierektorn i Lund Inger Farm med en skrivelse 1984 som sammanfattade en rad då aktuella praktikfrågor. Där fanns många av de "klassiska" frågorna om avtal med arbetsplatser, slopandet av handledararvoden, handledarutbildning mm. Mot slutet av 1980-talet kom, i samband med översynen av sociala linjen, systemet med två praktikperioder att ifrågasättas. Här rådde inte full enighet inom kommittén även om de flesta medlemmarna såg en vinst i att ersätta en praktiktermin med en teoritermin. Detta förfarande blev också möjligt enligt 1990-års centrala utbildningsplan. Detta var för övrigt den sista centrala utbildningsplanen; i början av 1990-talet ersattes linjer med målstyrda "program".

Det internationella samarbetet kom upp på dagordningen 1983. Initiativtagare här var föreståndaren för sociala linjen i Östersund Birgitta Bruks. Birgitta var vid den här tiden ordförande i Nordiska socialhögskolekommittén. Genom Birgittas förmedling inbjöds Samarbetskommittén till ett möte med den tyska motsvarigheten. Mötet ägde rum i Kiel i oktober 1985. Under mötet diskuterades ländernas olika syn på ämnet socialt arbete och på socialarbetarutbildning. De tyska kollegerna bjöds till Stockholm för fortsatta överläggningar, som ägde rum i april 1988. Sedan Birgitta Bruks lämnat Samarbetskommittén kom Haluk Soydan att bli en drivande internationaliseringskraft och en personlig länk till den nordiska kommittén. Efter det att Haluk lämnat den nordiska kommittén har ingen ledamot i Samarbetskommittén deltagit i denna och ett givande informationsflöde från det nordiska och internationella fältet stoppades upp.

En fråga som var aktuell 1983 gällde relationen till den *sociala omsorgslinjen*. Svårigheter för ett eventuellt samarbete ansågs vara omsorgslinjens brist på tydliga A-, B- och C-nivåer och att lärartjänsterna hade en annan konstruktion än på sociala linjen. Överbryggande kurser planerades för att möjliggöra en övergång till forskarutbildningen. Nästa gång omsorgslinjen behandlades var 1989. Då handlade det bl.a. om

någon form av fördjupat samarbete eller omsorgslinjens samgående med socionomutbildningen. Det kunde konstateras att lokala lösningar och intressen var ytterst divergerande.

Strax efter det att förvaltningslinjen frigjorts från sociala linjen aktualiserades frågan om att byta *sektorstillhörighet*. En från Lund kommen idé 1983 gick ut på att sociala linjen skulle flyttas till vårdsektorn dels med tanke på framtida sannolika kontakter med den då nya omsorgslinjen, dels eftersom vårdsektorn hade en betydligt högre per capitatilldelning. Professor Harald Swedner i Göteborg väckte då tanken på bildandet av en helt ny fakultet, en "vårdfakultet" (professorerna i socialt arbete hade en stående inbjudan till kommitténs möten). Efter diskussioner enades Samarbetskommittén att hos UHÄ "försiktigt sondera" frågorna om sektorstillhörighet och vårdfakultet. Vid nästföljande sammankomst, i november 1983, konstaterades att byte av sektorstillhörighet inte var någon god idé. Budgetmässiga fördelar skulle vi i stället söka vinna genom att skapa respekt inom samhällsvetenskaplig fakultet.

Perioden 1991-94 - Frihetsreformen

Den nu aktuella perioden präglades av den s.k. "frihetsreformen", som trädde i kraft den 1 juli 1993. Under hela perioden var Stockholmsprefekten Tomas Lindstein ordförande.

Inför slopandet av det toppstyrd linjesystemet och dettas ersättande av målstyrda program kom Samarbetskommitténs möten att präglas av information och diskussioner om uppläggningsprogrammen. Nu kunde det bli mycket stora olikheter orterna emellan om man inte sökte, åtminstone vissa, enhetliga lösningar. Olikheterna inom programmen framgick tydligt av en sammanställning som studierektor Inger Farm presenterade för kommittén. Samarbetskommittén förordade enhetliga lösningar beträffande central antagning (det blev nämligen nu möjligt med lokal antagning till socionomprogrammet) och att benämningen skulle vara *socionomutbildningen*. Detsamma gällde mer tekniska frågor som behörighetskrav och urvalsregler. Dessa hade främst aktualiserats som en följd av genomförandet av den nya gymnasieskolan. Ett av utlandsbesöken, i mars 1993, förlades för övrigt till London för att kommitténs ledamöter skulle lära känna det brittiska urvalsförfarandet.

Enligt den då nya högskoleförordningen skulle ett *graderat betygssystem* tillämpas. "Spetsar" fanns inte i de tidigare centrala planerna och "spetsens" vara eller icke vara diskuterades ingående. Samarbetskommittén förordade ett gemensamt betygssystem för samtliga socionomutbild-

ningar och att det skulle utgöras av en tvågradig skala. Att i realiteten få genomfört en tvågradig skala på alla orter visade sig emellertid omöjligt.

Resurstilldelningen var, som vanligt, föremål för diskussion och agerande. Utbildningsdepartementet uppvaktades men också socialminister Bengt Westerberg för att den vägen få en press på utbildningsdepartementet. Med frihetsreformen kom "prislapparna". Då det blev känt att socionomutbildningen inte skulle få någon favör av dessa fick Samarbetskommitténs ledamöter ett jultrev 1992 från ordföranden som varit i kontakt med departementet. I brevet avslöjades att utbildningsdepartementet skulle ha en hearing om resursfördelningsfrågor med landets högskolerektorer i januari 1993. Skolorna uppmanades uppvakta sina rektorer inför detta möte. Samtidigt gick Samarbetskommittén in med en skrivelse till utbildningsminister Per Unckel. I skrivelsen motiverades ingående att socionomutbildningen var en utpräglad klientorienterad utbildning, varför utbildningen i resurshänseende borde föras till de klientorienterade utbildningarna. En viss framgång nåddes med agerandet (det är det man kallar en 20-procentig "vårdpeng") och den första rejäla resursförstärkningen kom socionomutbildningen till del. Detta till trots så önskade skolorna en bättre utdelning, målet var 40 procent, och drev frågan vidare.

En väg var att hos universitetskanslern begära en utvärdering av socionomutbildningen i landet för att på så sätt få dokumenterat att resurstilldelningen var otillräcklig. Här vanns ingen framgång. En annan väg var att uppvakta Socialtjänstkommittén, vars ordförande och sekreterare träffade Samarbetskommittén i mars 1995. Här nåddes tveklöst en formell framgång genom att kommittén i sitt betänkande (SOU 1995:58) starkt förordade en resursförstärkning till socionomutbildningen. I kommitténs motivering känner vi igen de argument som Samarbetskommittén fört fram sedan början av 1980-talet.

I början av 1990-talet startade på allvar diskussionen om slopandet av *handledararvodena*. Frågan diskuterades bl.a. med SSR och frågan gällde om arvoden skulle kunna ersättas med annan förmån. Ytterst handlade det om att frigöra resurser för kvalitetshöjning av undervisningen. En annan fråga som ägnades uppmärksamhet gällde *magisterutbildning*. Magisterexamen kom i samband med "frihetsreformen" och kommittén sökte nå fram till en enhetlig policy. Detta visade sig omöjligt. I t.ex. Lund kunde magisterutbildningen omfatta en 20-poängskurs (140+20=160) medan utbildningen exempelvis i Stockholm hade karaktär av program om 40 poäng. Även behörighetsvillkoren var olika. Exempelvis i Umeå krävdes tre års yrkeserfarenhet efter socionomexamen, i Göteborg två år medan Lund inte hade något yrkeskrav alls.

Frågan om *legitimation* för socialarbetare diskuterades för första gången med SSR på hösten 1991. SSRs förslag innebar socionomexamen samt tre års yrkeserfarenhet under handledning. Samarbetskommittén var givetvis inte negativ till legitimering. Problemet, som det upplevdes, var om och hur magisterutbildning skulle kunna ingå i legitimeringskravet. Det var ju en alldeles ny utbildning. Samarbetskommittén agerade i legitimationsfrågan såtillvida att den sände en skrivelse till ordföranden för kommittén för översyn av vissa behörighetsfrågor. I skrivelsen framhölls vikten av att socionomer behandlas som en egen grupp (åtskild från andra grupper inom hälso-sjukvård) och att en expert med kompetens i socialt arbete knyts till denna grupp.

Internationaliseringen av grundutbildningen blev också aktuell i början av 1990-talet genom påbörjade Nordplus- och Erasmussamarbeten. Det var här viktigt att de olika skolorna informerade varandra om vilka nätverk man ingick i eller planerade. I maj 1992 förlades ett sammanträde till Bryssel. Där sammanträdde kommittén bl.a. med företrädare för Erasmusbyrån.

Perioden 1995-2000 - Besparingar och utvärdering

Umeåprefekten Torsten Åström var ordförande 1995-98 och Östersundsprefekten Ulla-Britta Stenström åren 1998-99. Perioden kännetecknades framför allt av besparingar och av en nationell utvärdering av socionomutbildningen.

Socionomutbildningarna var, som framgått ovan, missnöjda över att "vårdpengen" endast motsvarade 20 procent av utbildningsplatserna. Till detta kom besparingar på statsbudgeten efter regeringsskiftet 1994. Redovisning och diskussion av nedskärningar på de olika utbildningsorterna blev en stående punkt på Samarbetskommitténs dagordning. Utbildningsminister Carl Tham uppvaktades personligen våren 1996, men han var, till synes, helt oförstående till en resursförstärkning i form av en större andel "vårdpeng". Högskoleverket uppvaktades skriftligen, också då med argument hämtade från Socialtjänstkommitténs betänkande. Särskilt allvarliga var besparingskraven i Örebro.

En stor framgång för Samarbetskommittén nåddes i början av 1998 då Högskoleverket antog en projektplan för utvärdering av socionomprogrammen. I projektplanen hänvisades bl.a. till Socialtjänstkommitténs betänkande och till skrivelser från SSR. En representant för Högskoleverket träffade Samarbetskommittén i mars 1998 för att diskutera utvärderingsförfarandet. Samtidigt utsåg kommittén Inger Farm och Lisbeth Johnsson att ingå i en referensgrupp för utvärderingen (studierektor Eva Wåhlander från Stockholm ersatte sedermera Lisbeth i gruppen). Härigenom kunde Samarbetskommittén hållas informerad om hur arbetet fortskred.

Utvärderingsrapporten (Högskoleverkets rapportserie 2000:6 R) gav ammunition till fortsatt agerande. Socionomutbildningen uppfyller, enligt rapporten, de krav som kan ställas på högskoleutbildning utifrån högskolelag och examensordning. Samtidigt riktas kritik mot hur utbildningen av socionomer bedrivs. Bland annat uttrycks oro för att den lärarledda undervisningen kraftigt reducerats. Sedan rapporten publicerats ägde en större sammankomst med socionomutbildningens intressenter rum på Ersta i Stockholm den 24 mars 2000. Där diskuterades åtgärder med anledning av rapporten och där skisserades riktlinjer för nationella utvecklingsprojekt. På Samarbetskommitténs ordinarie möte i oktober samma år uppdrogs år Sköndalsprefekten Jan-Håkan Hansson att söka projektpengar.

En särskild fråga som aktualiserades under 1999 gällde *kunskapsbaserad socialtjänst*. I maj 1999 sammanträdde Samarbetskommittén med Kerstin Wigzell och Lars Pettersson från Socialstyrelsen. Wigzell betonade bl.a. att praktiskt socialt arbete tenderar att inte bygga på de kunskaper som finns. Senare kom ett regeringsuppdrag till Socialstyrelsen om en kunskapsbaserad socialtjänst. Detta skulle givetvis i hög grad beröra utbildningarna. Ulla-Britta Stenström och Stockholmsprefekten Anna-Lena Lindquist utsågs att representera socionomutbildningarna i Socialstyrelsens arbetsgrupp. Något år senare kom rapporten "Kunskapsbaserad socialtjänst". Även om det som skrevs om socionomutbildningen kunde kritiseras av Samarbetskommittén så innehöll rapporten de nu välkända argumenten för en kvalitetsförstärkning av utbildningen.

Det fanns nu fyra dokument som alla pekade i samma riktning: Socialtjänstkommitténs betänkande, Samarbetskommitténs skrivelse till Carl Tham, Högskoleverkets utvärdering samt Socialstyrelsens rapport. Styrkta av dessa uppvaktades utbildningsminister Thomas Östros i december år 2000. Utöver Anna-Lena Lindquist från Samarbetskommittén deltog representanter från SSR, SKTF, Sveriges organiserade socionomstudenter och Kommunförbundet i uppvaktningen. Utöver en skrivelse överlämnades en namninsamling, som studenterna gjort. Samtidigt med uppvaktningen hade socionomstudenter dessutom arrangerat en demonstration för att understryka kraven.

Ett annat gemensamt projekt som Samarbetskommittén engagerade sig i var *Svenska socialhögskolan i Balticum*. Eldsjälen i detta projekt var Ronald Penton från Stockholmsskolan. Samarbetskommittén förlade hösten 1997 ett möte till Riga där bl.a. frågan ställdes om en svensk socialhögskolefilial skulle etableras i Balticum. Ett halvt år senare diskuteras ett mer konkret förslag utarbetat av Penton. Syftet med den svenska socialhögskolan skulle vara att stödja de baltiska staternas egna utbildningsinstitutioner samt att erbjuda magisterutbildning i socialt arbete. Svenska socialhögskolan skulle ha en fast lokal i Riga med en lokal administration och de olika skolorna i Sverige skulle erbjuda kurser och handledning. Samarbetskommittén skulle vara svensk samordnare för verksamheten. Vid mars-sammanträdet 1999 noterades att planeringen av Svenska socialhögskolan låg på is och att regeringen tycktes ha ändrat sig vad gäller stöd till sådan verksamhet. Ett alternativt projekt, att i ett nytt gemensamt projekt utbilda ryssar i socialt arbete, fanns då också på dagordningen. Något konkret resultat har ännu inte nåtts här.

Praktiken var, som vanligt, också på dagordningarna under perioden. Då kommittén misslyckats med att få en nationell utvärdering till stånd vid mitten av 1990-talet så koncentrerades intresset till en utvärdering av

praktiken. Vid ett möte med Lars Brandell från Högskoleverket gjordes det klart att en sådan utvärdering skulle vi själva få bekosta och ta hand om. Placering av praktikanter i andra praktikregioner än den egna kom på allvar upp på dagordningen i oktober 1999 efter en skrivelse från studierektorn i Östersund Magnus Ottelid. I Östersund hade en interkulturell socionomutbildning startat 1997 och för denna fanns behov av praktikplatser på andra orter i landet. Samarbetskommittén var inte villig att ändra på regionindelningen eller på de dåvarande reglerna för praktikplacering. Vill någon gå över gränsen så gäller det att fråga berörd skola om man kan få praktikplatsen.

Begränsning av antalet examinationstillfällen för praktiken diskuterades 1996 och Samarbetskommittén utfärdade här följande rekommendation: en student får göra en praktiktermin högst två gånger; härefter får studenten själv stå för kostnader för handledningen. Examinationen måste emellertid institutionen stå för.

En gemensam policy i praktikfrågan formulerades 1999. Praktikcentrum skall sättas i fokus och praktiken övergå från att vara den enskilda skolans angelägenhet till att vara en gemensam angelägenhet för arbetsgivare och utbildning.

Handledararvodenas existens hade diskuterats under många år. Under senare delen av 1990-talet diskuterades att byta arvoden mot fortbildningskurser för handledarna. Pionjär var Umeå under höstterminen 1999 och studierektorn Claes Methner kunde meddela att avsaknaden av arvoden inte påverkat praktikplaceringarna. I Umeå visade det sig dock att önskemålen om fortbildningskurser varit disparata varför det blev svårt att tillgodose behoven. Även på andra orter fördes diskussioner om att byta handledararvodet mot utbildning och hösten 2000 noterades att alla orter utom Lund tagit bort arvoden eller planerade göra det. Besluten att ta växla handledararvoden mot fortbildning hade förankrats hos kommun- och landstingsförbunden liksom hos SSR.

Borttagandet av handledararvodet kan bl.a. ses mot bakgrund av att *omsorgsutbildningarna* inte arvoderade sina praktikhandledare. Mycket tid under senare delen av 1990-talet ägnades åt lägesrapporter om omsorgsutbildningen och dess relation till socionomutbildningen. Från början handlade det exempelvis om överbryggande kurser till socionomutbildningarnas D-kurser. Senare behandlades mer konkreta problem i samband med att omsorgsutbildningarna skulle integreras med socionomutbildningen. Umeå och Stockholm var pionjärer beträffande denna integrering.

En stor informationsfråga skolorna emellan alldeles i slutet av 1990-talet gällde *läraryrket* och de nya *arbetstidsavtalen*. Det handlade bl.a.

om befordringsmöjligheter för adjunkter och lektorer, fördelningen av lärares arbetstid samt tid för kompetensutveckling.

På Samarbetskommitténs sista sammanträde år 2000 diskuterades frågan om överetablering av sociala utbildningar. Jönköping hade då erhållit socionomexamensrättighet och på andra orter med omsorgsutbildningar eftersträvades denna möjlighet. Härtill kom den socionom-expansion som ägt eller höll på att äga rum genom integrering av omsorgsutbildningar i de traditionella socionomutbildningarna. Därför aktualiserades frågan om namnbyte och en formalisering av kommittén. Den då nyvalde ordföranden, Jan-Håkan Hansson, fick i uppdrag att komma med förslag till stadgar till nästa möte.

Åren 2001- 2002 - Nya tider

Jan-Håkan Hansson avgick som ordförande efter ett halvår sedan han anställts som programchef för "Kunskapsbaserad socialtjänst" på Socialstyrelsen. På höstmötet 2001 utsågs studierektor Gunnel Drugge från Örebro till ordförande. Även en vice ordförande utsågs då, nämligen den nye Sköndalsprefekten Jonas Alwall. På februari-mötet 2002 togs Malmö högskola, representerat av avdelningschefen Berndt Hjälms, in som medlem i Samarbetskommittén.

Samarbetskommittén hade under 24 år varit en informell organisation utan *stadgar*. Utvecklingen pekade mot att fler högskolor skulle få socionomexamensrättighet och några av de existerande socionomutbildningarna hade dragit till sig omsorgsutbildningen. Det syntes därför viktigt att få en fastare struktur. Jan-Håkans stadgeförlag diskuterades på ett sammanträde våren 2001 och vid höstmötet 2001 i Rom antogs kommitténs första stadgar. Dessa stadgar ratificerades senare av respektive institutionsstyrelse. Enligt stadgarna skulle kommittén ha en vice ordförande som tillsammans med ordföranden utgjorde arbetsutskottet. Arbetsutskottet i sin tur skulle ansvara för sekretariatet. Kommitténs förste sekreterare under de nya stadgarna var Lien Berg från Sköndal. Ordförandeskapet skulle (liksom tidigare) rotera mellan orterna och ordförandens mandatperiod fastställdes till två år.

Den största gemensamma satsningen för socionomutbildningarna var de *nationella utvecklingsprojekt* som aktualiserats genom Högskoleverkets utvärdering. Möjliga projekt hade diskuterats sedan våren 2000 och formellt sett fick Samarbetskommittén i oktober 2001 en inbjudan att inkomma till Socialstyrelsen med en ansökan om medel för pedagogiska utvecklingsprojekt inom socionomutbildningen. Medel söktes, och erhöles för tre projekt: Kvalitetsaspekter på ämnet socialt arbete,

Professionsspecifik färdighetsträning och personlig utveckling samt Integrering teori-praktik i socionomutbildningen. I samtliga projekt skulle ingå representanter från de olika utbildningsorterna. Till operativ samordnare av projekten utsågs Jonas Alwall.

Kvinnodominansen inom socionomutbildningen har då och då diskuterats på Samarbetskommitténs möten. Detta var också ett problem som uppmärksammats i Högskoleverkets utvärdering. Frågan var av en sådan karaktär att ingen enskild utbildning kunde påverka könsfördelningen. Enligt Samarbetskommittén var det av vitalt intresse att få en jämnare könsfördelning bland socionomer som arbetar inom socialt arbete. Till kommitténs sammanträde i februari 2002 hade SSR och Kommunförbundet hörsammat inbjudan till en diskussion. Bl.a. konstaterades att utbildningen och yrket måste marknadsföras mer och att massmedierelationer är mycket viktiga. Diskussionen avslutades med ett beslut att fundera vidare, ett vanligt ställningstagande när denna fråga kommit på dagordningen.

Till det nya i tiden hörde att några skolor startat *distansutbildning* via internet. Det rörde sig om decentraliserad utbildning på vissa orter, men också helt öppna kurser. Här var det av största betydelse att skolorna informerades varandra om vad som var på gång. Att reglera relationerna mellan utbildningsorterna i denna fråga blir en viktig framtidsuppgift för Samarbetskommittén.

Nytt i tiden var också att alltfler omsorgsutbildningar ansökt om *socionomexamensrättighet*. På höstmötet 2002 invaldes Jönköping som medlem. Samarbetskommitténs oro över utvecklingen visade sig bl.a. i en skrivelse till Högskoleverket i oktober 2002. I den heter det att en behovsinventering bör göras innan ytterligare examensrättigheter beviljas och att en utökning av antalet socionomutbildningar skapar stora problem avseende rekryteringen av praktikplatser. Det uttrycktes också oro över att ämnet socialt arbetes vetenskapliga förankring skulle urholkas. Avslutningsvis sägs i skrivelsen att det nu är tid för ett moratorium när det gäller att bevilja examensrättigheter för ytterligare utbildningar.

Höstmötet 2002 var det sista under Samarbetskommitténs första 25 år. På mötet deltog Birgitta Sandén och Anna-Lena Lindquist från Stockholm, Inger Farm och Per Gunnar Edebalk från Lund, Urban Herlitz, Annika Halén och Gerd Gustafsson från Göteborg, Gunnel Drugge från Örebro, Ulla-Britta Stenström, Magnus Ottelid och Eva-Marie Björklund från Östersund, Gunnbritt Sandström och Mikael Sjögren från Umeå, Jonas Alwall, Bengt Börjesson och Lien Berg från Sköndal samt Claes Methner, nybliven representant för Malmö.

Avslutande reflexioner

Samarbetskommittén, dess möten och agerande har återspeglat den svenska socionomutbildningens utveckling och problem sedan 1977. Under den första femårsperioden fanns förvaltningslinjen kvar och under denna period sökte socionomutbildningen sin plats med nya förutsättningar: decentralisering, socialt arbete och forskning. Det mesta var nytt. Resten av 1980-talet präglades av nedskärningar, översynskrav och fortbildningsdiskussioner. Så kom "frihetsreformen" med en ny form av frihet som utbildningarna skulle anpassas till. Härefter följde besparingskrav och nya önskemål om utvärdering. De senaste åren kännetecknades främst av tillkomsten av nya socionomutbildningar och av ett gemensamt utvecklingsarbete.

Kommittén har under åren varit mycket aktiv och uthållig i sin roll som *påtryckningsgrupp*. Alldeles påtagligt har intresset varit riktat mot utbildningens kvalitet och därmed dess resurser. Åtskilliga skrivelser, den första beslutad redan vid det första mötet, har skickats till organisationer, myndigheter och regering. Uppvaktningar har gjorts och åtskilliga samtal har förts med företrädare för regering, myndigheter, fackliga organisationer (särskilt SSR) och arbetsgivarförbund. I några särskilt viktiga frågor har Samarbetskommittén varit framgångsrik som t.ex. då Björn von Sydow fick sitt utredningsuppdrag, då "vårdpengen" kom och då de av Samarbetskommittén initierade nationella utvecklingsprojekten kunde starta.

Strävan mot enhetlighet och kvalitetsmässig likvärdighet har också varit påtaglig från första början. I vissa fall har framgångar nåtts, i andra inte. Magisterutbildningarna, där det kanske borde rått enighet, fick olika konstruktion. I den viktiga betygsfrågan nåddes i och för sig enighet, men resultaten följde inte Samarbetskommitténs rekommendationer. Detta illustrerar hur svårt det kan vara att implementera centrala rekommendationer i skiftande lokala miljöer.

I vissa fall har oenigheten varit påtaglig. Björn von Sydows utredning 1988, för att ta ett exempel, välkomnades av samtliga högskoleorter utom av Umeå, där man i sitt remissvar ställde sig negativ och avvisande. Oenigheten gällde också huruvida den på 1980-talet föreslagna påbyggnadslinjen skulle omfatta 60 poäng. Göteborg var här den drivande skolan, Lund den tveksamma. Oenigheten visade sig också beträffande slopandet av praktikhandledararvodena, där Lund varit undantaget. Östersund har haft sina speciella problem: i början av 1980-talet ville man få mer resurser till praktik p.g.a. dryga reskostnader,

senare kom den interkulturella utbildningens praktikproblem. Här fick man inget stöd av Samarbetskommittén. Exempelen kan mångfaldigas.

Samarbetskommittén har varit viktig som organisation för socionomutbildningens *ledarutbildning*. För ledamöterna har det varit lärorikt och inspirerande att ta del av varandras innovationer och erfarenheter. Vid varje sammankomst har nyheter och erfarenheter från de olika orterna presenterats. Att kommittén sedan slutet av 1980-talet förlagt ett årligt möte till utlandet har haft bl.a. ledarutbildningen som en motivering. Ledamöterna har då lärt känna utländska förhållanden och även knutit nya kontakter.

I övrigt har samarbetskommittén varit ett viktigt *nätverk* för medlemmarna. Relationerna mellan ledamöterna har stärkts, vilket underlättat personliga kontakter i det mer vardagliga arbetet. Goda relationer har via Samarbetskommittén också byggts upp med SSR, Kommunförbundet mm. Särskilt skall uppmärksammas det goda samarbetet med SSR, och Gigi Isacson (under senare år på Kommunförbundet) har deltagit under många sammanträden.

Samarbetskommittén blev tidigt en *respekterad talesman* för den svenska socionomutbildningen. Representanter från UHÄ, Högskoleverket, Socialstyrelsen, CUS, statliga utredningar och fackliga organisationer har deltagit i sammanträden och inte sällan själva begärt att få komma. Detta har varit den inte minst viktiga funktionen.

Samarbetskommitténs sammanträden 1977-2002

Tidpunkt	Plats	Ordförande
1977-09-30 - 10-01	Mariehamn	Nils Pårud, Umeå
1977-11-18 -19	Örebro	
1978-03-18 -19	Åre	Sven-Ola Lindeberg, Örebro
1978-08-17 -19	Umeå/Wasa	
1979-05-31 - 06-01	Fredrikshamn	
1980-02-14 -15	Lund	
1981-02-21 -22	Stockholm	
1981-11-26 -27	Örebro	
1982-04-26 - 27	Åre	
1982-10-26 -27	Umeå	
1983-04-27 -28	Lökeberg	
1983-11-10	Stockholm	
1984-05-07	Lund	Per Gunnar Edebalk, Lund
1984-10-10	Örebro	
1985-03-21 -22	Stockholm	
1985-10-24	Kiel	
1986-05-15 -16	Fredrikshamn	Lisbeth Johnsson, Göteborg
1986-11-13 -14	Stockholm	
1987-04-06	Lund	
1987-10-05 -06	Stockholm	
1988-03-07 -08	Göteborg	
1988-10-06 -07	Stockholm	
1989-04-16 -17	Nürnberg	Haluk Soydan, Örebro
1989-10-02 -03	Stockholm	
1990-04-21 -24	Amsterdam	
1990-10-29 -30	Lund	
1991-02-11 -12	Stockholm	Thomas Lindstein, Stockholm
1991-09-30 -10-01	Göteborg	
1992-05-08 -09	Bryssel	
1992-10-19 -20	Stockholm/Helsingfors	
1993-03-15 -16	London	
1993-11-12 -13	Turin	
1994-02-24 -25	Stockholm	
1994-10-13 -14	Prag	
1995-03-13 -14	Stockholm	Torsten Åström, Umeå
1995-10-26 -27	Bryssel	
1996-02-19 -20	Stockholm	
1996-10-10 -13	Wien	
1997-02-10 -11	Göteborg	
1997-10-09 -11	Riga	
1998-03-26 -28	Vilnius	
1998-10-15 -18	St Petersburg	
1999-03-17	Stockholm	Ulla-Britta Stenström, Östersund
1999-05-05	Stockholm	
1999-10-14 -17	Berlin	
2000-02-07	Stockholm	
2000-10-12 -14	Dublin	
2001-02-19 -20	Stockholm	Jan-Håkan Hansson, Stora Sköndal
2001-10-18 -21	Rom	Gunnel Drugge, Örebro
2002-02-18 -19	Stockholm	
2002-10-03-04	Paris	

Summary

The Swedish Association of Schools of Social Work 1977-2002

In 1977 there was a radical reform of Swedish universities. According to the reform the six independent schools of social work were incorporated in universities or university colleges. At the same time a new discipline “social work” was established. The independent schools of social work had curricula decided by the government. With the reform this was decentralised. There was a clear risk of getting very divergent study programs and differences in quality. In order to try to get at least some form of common standards the Association was founded in 1977.

During the first years much attention was paid to efforts in getting common standards. In the 80s all the programs experienced financial cuts and the Association acted as a pressure group towards the government to obtain more funds. Here the Association demanded an evaluation of the programs with the implicit aim to show that quality requirements could not be met without better funding. Efforts of further training of social workers were also on the agenda during the 80ies. The “liberty reform” of Swedish universities during the first years of the 90ies put once again the question of common standards on the agenda. The last years of the 90ies were characterised by new financial cuts and new demands for an evaluation on a national level. Such an evaluation took place and as a result the Association obtained funds from the National Board of Health and Welfare to launch three national projects aiming at increasing quality and more equal standards. This was first real cooperation between the schools.

Meddelanden från Socialhögskolan är en skriftserie där forskare och lärare vid Socialhögskolan presenterar aktuell forskning och viktiga erfarenheter från socialt arbete och socialpolitik.

ISSN 0282-6143

Serien är elektronisk och kan avgiftsfritt laddas ner via Socialhögskolans hemsida: www.soch.lu.se/Mserien/

Tryckta exemplar kan beställas från Socialhögskolans expedition på telefon 046-2229390, eller per post Socialhögskolan, Box 23, 221 00 Lund.

© Socialhögskolan

Redaktörer: Lars Harrysson & Kerstin Svensson

Adress: Lunds Universitet, Socialhögskolan, Box 23, 221 00 Lund.